

SZELLEMI TULAJDONJOGOK A HÁZASTÁRSÁK VAGYONÁBAN ÉS HAGYATÉKÁBAN - AZ ÚJ PTK. ALAPJÁN

Dr. habil. Grad-Gyenge Anikó

Iparjogvédelmi Konferencia

Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület

Konferencia, Szilvásvárad, 2018. május 11.

A VIZSGÁLAT INDOKOLTSÁGA

1. Jelentős magánvagyonok létrejöttének lehetősége a rendszerváltozást követően
2. Családi viszonyok változásai (többszöri házasság vagy házasság nélküli együttélési formák)
3. A szellemi alkotások és szellemi tulajdonjogok jelentőségének növekedése a gazdasági életben

Következmény:

1. Magánszemélyek a szellemi tulajdonjogaikat nem saját maguk, hanem egyre gyakrabban gazdasági társaságok útján gyakorolják
2. A szerződési gyakorlat a szellemi tulajdonjogok területén egyre komplexebb, aminek meg kellene jelennie a házassági vagyoni jogi szerződésekben és a végintézkedési gyakorlatban is

(Utolsó átfogóbb elemzés: Benárd Aurél – Tímár István: A szerzői jog kézikönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973.)

1. HÁZASSÁGI VAGYONJOG ÉS SZEMÉLYHEZ FÜZŐDŐ JOGOK

Törvényes – szerzeményi közösségi – rendszer: minden, amit a házasság alatt szereznek együtt vagy külön (vagyon értékű jogok is, de nem tulajdonként) közös vagyonba tartozik

- Szellemi tulajdonjogok vagyon értékű jogoknak minősülnek
- Személyhez fűződő jogok nem (elválaszthatatlanság, forgalomképtelenség)

DE:

Szerzői/feltalálói személyhez fűződő jog

- Önálló vagyon értékkel bírhat
- Részlegesen forgalomképesnek tekinti őket a gyakorlat (relatív jogviszonyokban megjelenhetnek)
- Nincs rá vonatkozó kivételi szabályozás
- **SZÜKSÉGES LENNE-E?**

1. HÁZASSÁGI VAGYONJOG ÉS VAGYONI JOGOK – STATIKA

Különvagyonni jellegűek a szellemi tulajdoni vagyoni jogok, amelyek olyan teljesítményen állnak fenn, amelynek létrehozója az egyik házastárs (személyhez kötődés? átruházhatatlanság? közhiteles, konstitutív nyilvántartás?)

DE

- a szellemi tulajdonjogok általában teljes mértékben forgalomképesek
- jórészt nincs szorosan személyhez tapadó sajátosságuk

Csak az egyik házastárs által létrehozott alkotásokon keletkező jogok tekintetében

- közösen alkotott szerzői művek/közös találmányok
 - közös mű (kvázi közös tulajdonjogként értett, közös és egyetlen szerzői jog, szabadalmi igény) - a hozzájárulások arányában különvagyonba tartozik
 - összekapcsolt mű (különálló, de egyes esetekben együttesen gyakorlandó szerzői jogok) – a hozzájárulások arányában különvagyonba tartozik

DE

- Ha a vagyoni jog átruházás útján kerül valamely házastárs tulajdonába - a közös vagyonba tartozik

DE

- Nem a másától halál esetére szerzett, vagyis örökölt vagyoni jog – a különvagyonba tartozik
- **?** NEM LENNE SZÜKSÉGES VALAMIFÉLE EGYSÉGESÍTÉS?

1. HÁZASSÁGI VAGYONJOG, TÁRSASÁGI JOG ÉS VAGYONI JOGOK - DINAMIKA

A vagyonközösség fennállása alatt esedékes jogdíj, díjigény, gazdagodás visszatérítése, vagyoni kártérítés (de nem a sérelemdíj!) – közös vagyonba tartozik

- a szerző jogainak a személyhez tapadó jellege indokolja-e azt, hogy a házastárs a házasság megszűnését követően bármilyen befolyással bírjon a mű tekintetében?
- Nizsalovszky Endre, Szigligeti Viktor: igen
- Petrik Ferenc, Oroszi Ferenc: nem

A házassági vagyoni szerződés

- Eltérés lehetőségét korlátozzák a forgalomképeségi rendelkezések, jogszerűen korlátozottan tud érvényesülni a házastársak akarata
 - a vagyoni jogi szerződés a vagyoni jogokból származtatott felhasználási jogokat beviheti a közös vagyonba
 - a közös vagyonba tartozó díjak mégse tartozzanak ebbe a körbe
 - a díjjal kapcsolatos, későbbi új házasság okán kialakuló méltánytalanságok kiküszöbölhetők

A vagyoni jogok/felhasználási jogok apportálása

- a vagyoni jogok a társaságnak a tagokétól *elkülönülő vagyonába tartoznak*
- a társaság vagyona a házastársi vagyonközösség szempontjából nem bír jelentőséggel
- az apportként teljesített jogok hasznosításából származó (jogdíj)bevételek a társaságot illetik, ha a hasznosításból származó nyereség osztalékként a társaságból kifizetésre kerül, közös vagyonba kerül (már elveszti jogdíj jellegét)

2. ÖRÖKLÉSI JOG ÉS VAGYONI JOG

- Legteljesebb jogutódlás

DE:

- messze nem teljes jogutódlás

- A forgalomképességet csak részlegesen teremti meg: szerző/iparjogvédelmi jogosult szabadon rendelkezhet róla

DE:

- szerzői jogi örökösök élők között egymás között rendelkezhetnek csak (nem lehet harmadik személynek átruházni)

DE:

- örökösök is szabadon rendelkezhetnek haláluk esetére
- **indokolt-e még a forgalomképesség korlátozásának fenntartása?**

- Szellemi tulajdonjogok egységes öröklése

- szabadon szabdalható a jogok gyakorlása
- szerzőtársi fikció: együttes engedélyezés
 - Közös tulajdon?
 - Jogosulti együtteség?

2. ÖRÖKLÉSI JOG ÉS SZEMÉLYHEZ FÜZŐDŐ JOG

Nincs szabály a személyhez fűződő jogok öröklésére

DE:

- ezek védelmi ideje idomul a vagyoni jogokéhoz (feltaláló személyhez fűződő joga?)
- nincs nevesített kegyeleti jog – sajátos kegyeleti jog?
- fellépésre jogosult személy meghatározása

Örökös – személyhez fűződő jog gyakorlója elkülönülhet

- konfliktus esetén kinek a joga erősebb? (nyilvánosságra nem hozott mű esete!)

A túlélő házastársnak nincs kiemelt joga a (szerzői) személyhez fűződő jogok gyakorlása tekintetében

- csak ha legalább ő a hagyaték gondozásával megbízott személy/a vagyoni jogok örököse
- korábban: haszonélvezetet örökölt a korábbi Ptk. alapján, nem volt jogosult a személyhez fűződő jogok érdekében való fellépésre

3. ÖRÖKLÉSI JOG, TÁRSASÁGI JOG ÉS VAGYONI JOG

A társaság tulajdonosának halála esetében a társaságban való részesedésének öröklése egyáltalán nem magától értetődő

A társaságban való részesedés társasági jogi szabályok szerinti átszállása történik

A társaságba átruházhatatlanságuk okán a személyiségi jogok nem apportálhatók

Az ipso iure öröklés elve érvényesülhetne a társasági részesedések öröklése tekintetében is, de speciális szabályok

Jelentősége van annak, hogy a társaság személyegyesítő vagy vagyonegyesítő jellegű-e

- A társaságba való belépés (kkt, bt, kft) vagy a társasági részesedés öröklése (rt) nem jelenti a szellemi tulajdonjogok öröklését
- Elszámolás útján sem juthat az örökös a vagyoni jogokhoz (csak pénzben lehet elszámolni)

KÖVETKEZTETÉSEK

1. A szerzői személyhez fűződő jogok különvagyonba tartozása indokolt, szükséges lenne erre vonatkozó egyértelmű(bb) szabályozás
2. Nem minden szellemi tulajdonjog esetében indokolt a vagyoni jogok különvagyonba tartozása – forgalomképesek esetében megfontolható a közös vagyonba utalás
3. Nincs indoka az örökösök körén túli forgalomképességi korlátozásnak a szerzői vagyoni jogok tekintetében
4. Tisztázni szükséges, hogy az örökösök jogközössége milyen módon szüntethető meg
5. Vagyoni és személyhez fűződő jogok megosztása esetén az ütközés bekövetkezte igényelné az elsőbbség rendezését

GRAD-GYENGE ANIKÓ:
SZELLEMI TULAJDONJOGOK KELETKEZÉSE ÉS GYAKORLÁSA
HÁZASTÁRSI VISZONYBAN – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HÁZASTÁRSI
KÖZÖS ÉS KÜLÖNVAGYON, VALAMINT HÁZASTÁRSI ÖRÖKLÉS EGYES
KÉRDÉSEIRE
POLGÁRI JOG 2017/2.

Dr. habil. Grad-Gyenge Anikó
a.gyenge@itk.bme.hu